

Національний
транспортний
університет

Кафедра психології

БК 10. Військова психологія

Рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <https://ntu-uit.com.ua/rozklad-zanjat/>

Лекції та практичні веде

канд.псих.наук Вітомський Юрій Леонідович

Контактна інформація	vitomskiy_68@icloud.com +38068-884-88-44
----------------------	--

Адреса, номер аудиторії	м. Київ, вул. Кирилівська, 9, каб. 120а
-------------------------	---

Час консультацій	Кожного вівторка з 12.00 год до 14.00 год
------------------	---

Практичні заняття веде

канд.псих.наук Вітомський Юрій Леонідович

Контактна інформація	vitomskiy_68@icloud.com +38068-884-88-44
----------------------	--

Аудиторія	м. Київ, вул. Кирилівська, 9, каб. 120а
-----------	---

Час консультацій	Кожного понеділка з 12.00 год до 14.00 год
------------------	--

Анотація навчальної дисципліни «Військова психологія» передбачає всебічне, глибоке й науково обґрунтоване вивчення психологічних закономірностей функціонування особистості військовослужбовця в умовах військової служби, підготовки до бойових дій, безпосередньої участі у сучасних формах збройного протистояння та повернення до мирного життя після пережитих екстремальних подій. Дисципліна формує комплексне розуміння того, як професійна військова діяльність, специфіка бойової обстановки, інтенсивність зовнішніх стресорів, групова взаємодія та інформаційно-психологічні впливи трансформують психічні процеси, емоційні реакції, поведінкові моделі й особистісні характеристики військових.

У центрі уваги курсу перебуває аналіз внутрішньої структури особистості воїна, її адаптивних і дезадаптивних реакцій на екстремальні навантаження, механізмів психологічної стійкості та чинників, що визначають ефективність виконання службово-бойових завдань. Значну увагу приділено феноменології стресу та бойового шоку, формуванню навичок емоційної та когнітивної саморегуляції, особливостям командної взаємодії та динаміці відносин у малих військових групах, а також специфіці поведінкових девіацій, які можуть виникати внаслідок тривалих чи інтенсивних бойових впливів. Дисципліна охоплює сучасні напрями психологічної підготовки військовослужбовців, зокрема розвиток психологічної готовності до бою, формування стресостійкості, зниження впливу дезінформації та пропагандистських атак, а також особливості інформаційно-психологічного протистояння як невід'ємного елементу сучасної війни.

Окрема частина курсу присвячена професійній діяльності військового психолога, його ролі у підготовці підрозділів, веденні психодіагностики, профілактиці деструктивних і девіантних проявів поведінки, кризовому втручання та супроводу військових у період бойових дій і після їх

завершення. Значний акцент робиться на психологічній підтримці й реінтеграції осіб, які зазнали психологічних травм, втрат, бойових стресів або мають порушення адаптації після повернення до цивільного середовища. Курс спрямований на формування глибокого розуміння природи бойового досвіду, закономірностей психічної адаптації, ролі психологічних ресурсів особистості та можливостей професійної допомоги, що забезпечує підвищення ефективності діяльності військових підрозділів, підтримання їхнього психологічного здоров'я та зміцнення стійкості у воєнний час.

Предметом навчальної дисципліни є психологічні закономірності функціонування, розвитку та поведінки військовослужбовців, а також психологічні умови, механізми та фактори, що визначають ефективність їхньої адаптації, взаємодії й діяльності в умовах військової служби, тренувального процесу, бойових дій і поствоєнної реінтеграції.

Міждисциплінарні зв'язки: викладення матеріалу пов'язане з вивченням наступних освітніх компонентів: тренінг Self – менеджмент (управління власним життям), Психологія лідерства та кар'єри.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

МОДУЛЬ 1.

Теоретико-методологічні засади військової психології та психічне функціонування військовослужбовця в умовах бойової діяльності

Тема 1 Предмет, завдання та методи військової психології

Предмет військової психології та його відмінність від загальної психології. Завдання військової психології у сучасних умовах ведення війни. Структура та функції військової психології як науки і практики. Психологічні закономірності діяльності військовослужбовців. Роль військової психології у формуванні боєздатності підрозділів. Основні підходи до розуміння психічних процесів у бойових умовах. Міждисциплінарні зв'язки військової психології з медициною та педагогікою. Методологічні засади військово-психологічних досліджень. Методи вивчення психологічного стану військових. Психодіагностика у військових підрозділах. Спостереження як базовий метод оцінювання поведінки бійця. Бесіда та інтерв'ю в умовах військової служби. Тестові методики для оцінювання стресостійкості. Психологічний експеримент у військових дослідженнях. Аналіз бойових ситуацій як метод вивчення психіки військових. Особливості збору психологічної інформації у зоні бойових дій. Етичні аспекти роботи військового психолога. Психологічний супровід військових систем управління. Організація роботи психолога у підрозділі. Місце військового психолога у структурі командування. Психологічне забезпечення рішень командира. Прогнозування психологічних ризиків у бойових умовах. Використання соціометрії у військовому колективі. Вивчення групової згуртованості. Методи запобігання міжособистісним конфліктам у підрозділі. Оцінювання морально-психологічного стану військ. Психологічні методи підвищення бойової мотивації.

Тема 2 Психологічна структура особистості військовослужбовця

Базові властивості особистості військовослужбовця. Психічні процеси, стани та властивості у військовій діяльності. Роль темпераменту у поведінці військових. Вплив характеру на виконання бойових завдань. Психологічні якості, необхідні бійцю в умовах війни. Мотивація військової служби та її формування. Морально-вольові якості військовослужбовця. Саморегуляція та її значення у бойових умовах. Психологічна стійкість як ключова властивість військової особистості. Стресостійкість і механізми її підтримання. Адаптація військових до екстремальних умов. Функціональні стани бійця перед боєм і після нього. Психологічна готовність до ризику та небезпеки. Тривога та страх у військовій діяльності. Шляхи подолання бойового страху. Вольова регуляція поведінки у небезпечних ситуаціях. Агресивність у військових та її контроль. Емоційна стабільність у процесі бою. Роль професійної ідентичності військовослужбовця. Особливості військової дисципліни як психологічного феномену. Соціальні ролі військових у підрозділі. Лідерство у військовому середовищі. Психологічні особливості командирів. Формування згуртованості в бойових групах. Психологічний клімат у військовому колективі. Міжособистісні взаємини і їхній вплив на боєздатність. Комунікативна компетентність військовослужбовця.

Механізми розвитку професійного вигорання військових. Психологічні фактори формування резильєнтності.

Тема 3 Сучасний бій і його вплив на психіку воїнів.

Психологічні особливості сучасного бою. Характер екстремальних умов, у яких перебувають військові. Фактори бойового стресу. Фізіологічні реакції організму на бойову небезпеку. Психологічна ціна бойових дій. Поняття «бойового стресу» та його класифікація. Фази розвитку бойового стресу. Психологічні реакції на загрозу життю. Дезорієнтація, ступор, паніка: механізми виникнення. Адаптивні та дезадаптивні реакції під час бою. Вплив постійної небезпеки на когнітивні процеси. Зниження концентрації уваги під дією стресу. Спотворення сприйняття часу, простору, загрози. Порухення мислення у небезпечних ситуаціях. Стратегії виживання і їхні психологічні основи. Групова динаміка в умовах бою. Підтримка побратимів як захисний фактор. Вплив втрат і поранень на психіку бійця. Психологічні наслідки участі у боях. Гострі стресові реакції. Відстрочені реакції на травматичні події. Передумови розвитку ПТСР у військових. Психологічні ризики тривалих бойових ротаций. Емоційне виснаження у зоні бойових дій. Моральні дилеми та їхній психологічний ефект. Вплив інформаційної війни на стан військових. Роль командира у стабілізації психологічного стану бійців.

Тема 4 Психологічна підготовка воїнів до бойових дій. Інформаційно психологічне протистояння в умовах війни

Зміст і значення психологічної підготовки військових. Види психологічної підготовки. Формування готовності до бойових дій. Підвищення стресостійкості в реалістичних умовах тренувань. Психологічна підготовка до ризику і небезпеки. Тренування емоційної стабільності. Моделювання бойових ситуацій. Психологічні тренінги для бійців. Роль командира у процесі підготовки. Методи зміцнення морально-психологічного стану. Психологічний відбір у бойові підрозділи. Оцінювання рівня психологічної готовності. Профілактика дезадаптивних реакцій до бою. Навички саморегуляції як основа витривалості. Прийоми контролю страху та тривоги. Комунікація в екстремальних умовах. Функції бойових груп підтримки. Психологічний вплив зброї та техніки на поведінку бійців. Особливості інформаційно-психологічної війни. Методи пропаганди та психологічного тиску. Маніпулятивні прийоми ворога. Психологічні операції і їхній вплив на війська. Захист від інформаційно-психологічних атак. Дезінформація як інструмент війни. Формування інформаційної стійкості військових. Роль медіаграмотності у військовому середовищі. Психологічне забезпечення інформаційної безпеки. Взаємодія психологів із підрозділами ПсО. Психологічні методи протидії панічним чуткам. Підтримка морального духу в умовах інформаційного тиску.

МОДУЛЬ 2.

Соціально-психологічні чинники групової взаємодії у війську, деструктивні прояви поведінки та система психологічної допомоги військовослужбовцям

Тема 5 Психологія первинного військового підрозділу Психологія міжособистісних конфліктів військовослужбовців та шляхи їх подолання

Психологічна структура первинного військового підрозділу. Соціально-психологічні ролі бійців у малих групах. Механізми формування військового колективу. Фази розвитку групової згуртованості. Вплив лідерства на ефективність підрозділу. Особливості командирського стилю у малих військових групах. Психологічний клімат у підрозділі. Фактори, що сприяють єдності та злагодженості. Роль групових норм у регуляції поведінки бійців. Механізми соціального контролю в підрозділі. Психологічні передумови виникнення конфліктів між військовослужбовцями. Типи міжособистісних конфліктів у військових колективах. Конфлікти на основі статусних, рольових і ціннісних розбіжностей. Комунікативні бар'єри та їхній вплив на конфліктогенність. Психологічні стратегії поведінки в конфлікті. Роль командира у регуляції конфліктних ситуацій. Психологічні механізми ескалації конфлікту. Шкідливі стилі взаємодії, що посилюють напруження. Методи профілактики конфліктів у підрозділі. Технології медіації та переговорів у військових умовах. Алгоритм дій при ворожому конфлікті між бійцями. Роль військового психолога у врегулюванні конфліктів. Психологічна допомога сторонам конфлікту. Техніки відновлення довіри в колективі. Підтримка групової згуртованості після конфлікту. Стресові фактори, що провокують

конфліктність. Вплив бойових дій на терпимість і взаєморозуміння військових. Формування культури взаємоповаги та командної взаємодії.

Тема 6 Девіації як форма деструктивної поведінки воїнів у бойовій обстановці

Поняття девіантної поведінки у військовому середовищі. Особливості виникнення девіацій в екстремальних умовах війни. Дезадаптивні моделі поведінки воїнів. Девіації як реакція на бойовий стрес. Агресивні форми поведінки в умовах бою. Порушення дисципліни як прояв психічного напруження. Самовільне залишення позицій. Зловживання алкоголем та психоактивними речовинами. Суїцидальна поведінка воїнів. Аутоагресія та самопошкодження в зоні бойових дій. Посттравматична дезорієнтація і пов'язані ризики. Панічні реакції та втеча з-під вогню. Істеричні та неконтрольовані афективні стани. Порушення субординації під впливом психотравми. Деструкція командних взаємин. Дезморалізація та демотивація бійців. Проблеми адаптації після тривалих ротаций. Деструктивний гумор як механізм психологічного захисту. Антисоціальна поведінка у бойових групах. Порушення етичних військових норм. Фактори, що підвищують ризик девіацій у воєнний час. Соціально-психологічні умови виникнення девіантної поведінки. Роль командування у запобіганні девіаціям. Психологічна профілактика деструктивних форм поведінки. Рання діагностика ризикових проявів. Психокорекція девіантної поведінки воїнів. Вплив згуртованості підрозділу на запобігання девіаціям. Терапевтичні інтервенції для стабілізації стану бійців. Інституційні заходи зниження деструктивної поведінки.

Тема 7 Основні завдання і особливості роботи військових психологів

Місце військового психолога у структурі Збройних сил. Основні функції військового психолога. Психологічне забезпечення бойової діяльності. Оцінювання морально-психологічного стану підрозділів. Моніторинг психологічної готовності бійців. Психодіагностика у військах. Психологічний супровід командирів. Консультаційна робота з військовослужбовцями. Психологічна профілактика бойових розладів. Проведення тренінгів стресостійкості. Робота з воїнами, які пережили втрати. Психологічна допомога після бойових зіткнень. Взаємодія з медичними службами. Розробка рекомендацій для командування. Попередження конфліктів у підрозділах. Психологічна реабілітація військових після ротаций. Підтримка сімей військовослужбовців. Ведення документації і психологічних карт. Участь у службових розслідуваннях. Інтерв'ювання новоприбулих бійців. Виявлення ризиків девіантної поведінки. Організація групових занять для згуртування підрозділу. Психологічна підтримка у кризових ситуаціях. Контроль за емоційною стабільністю командного складу. Адаптація новобранців до військової служби. Робота з військовими з ПТСР. Проведення психопросвітницьких заходів. Супровід бойових чергувань та виїздів. Забезпечення психологічної готовності до виконання складних завдань.

Тема 8 Психологічна підтримка при реінтеграції постраждалих від військових дій у суспільство

Поняття реінтеграції військовослужбовців. Основні труднощі повернення до мирного життя. Соціально-психологічні наслідки бойової травми. Види бойових психотравм. Механізми формування ПТСР. Супутні розлади після повернення з війни. Дезадаптація до цивільного середовища. Проблеми у сімейних стосунках після війни. Втрата військової ідентичності. Емоційна ізоляція та замкненість ветеранів. Роль соціальної підтримки у реінтеграції. Фактори успішного повернення до суспільства. Психологічні інтервенції для ветеранів. Індивідуальне консультування постраждалих. Групова терапія та взаємопідтримка. Психоедукація родин військових. Відновлення навичок саморегуляції. Подолання почуття провини та травматичного сорому. Робота з горем та втратами. Формування майбутньої життєвої перспективи. Професійна реорієнтація ветеранів. Соціальна адаптація після тривалого перебування на війні. Підготовка громади до прийняття ветеранів. Комплексний супровід сімей загиблих військових. Психологічна реабілітація при хронічних формах ПТСР. Використання арттерапії, КПТ та тілесних методів у реабілітації. Запобігання повторній соціальній ізоляції. Співпраця психологів з громадськими організаціями. Створення програм тривалої підтримки ветеранів.

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і

здобуття ними навичок наукової діяльності доречно заохочувати їх до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, і враховувати цю діяльність при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Індивідуальні види робіт не обмежуються і приймаються пропозиції щодо вдосконалення курсу (як лекційної, так і практичної складової).

Методи контролю: Методи поточного контролю: виконання ситуаційних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Методи модульного контролю: письмова контрольна робота, підсумкове тестування.

Джерела для вивчення курсу –

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Лекційне забезпечення

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення курсу розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумк о-вий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для денної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 5; - поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 10; - виконання завдань для самостійної роботи – 5; - модульний контроль – 10								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
 - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 30; - виконання завдань для самостійної роботи – 30.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації, написання тез, статті, участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни) оцінюються додатково до 10 балів.

Підготування до семінарських занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи здобувачів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Тимчасове положення про порядок](#)

визнання результатів навчання, набутих студентами Національного транспортного університету у неформальній/інформальній освіті

Критерії оцінювання

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру відповідно Додатку 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

Політика несвоєчасного проходження контрольних заходів.

Поточний та підсумковий контроль проводиться згідно з графіком освітнього процесу та встановленими Науково-методичною радою НТУ графіками. У випадку неявки здобувача вищої освіти на підсумковий контроль з поважних причин можливе індивідуальне проведення контролю в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату Навчально-наукового Київського інституту водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

Повторне складання екзамену у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється з директором Навчально-наукового Київського інституту водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

При поданні індивідуального завдання пізніше встановленого терміну без поважної причини оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасного подання індивідуального завдання.

Політика перескладання. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів підсумкового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Повторне проходження підсумкового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до підсумкового контролю. За рішенням директорату Київського передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення підсумкового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів НТУ:

Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного транспортного університету

Положення про систему забезпечення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Національному транспортному університеті

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

Порушення Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного

[транспортного університету](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй вчинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови від вчинення дій зі спростування підозри, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи портативних пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати дії з унеможливлення їх використання.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід до початку семестру звернутися до директорату Навчально-наукового Київського інституту водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного та обговорити питання організації навчання.

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню, слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат Навчально-наукового Київського інституту водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

Скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на електронну адресу general@ntu.edu.ua або скористатися скринькою довіри, яка розміщена при вході в університет.

Електронна скринька для звернень до психологічної служби: philosophy@ntu.edu.ua

Зв'язок з викладачем: e-mail: vitomskiy_68@icloud.com, +38068-884-88-44

Рекомендована література:

1. Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Прийоми психологічної самодопомоги учасникам бойових дій. Методичні рекомендації для військовослужбовців учасників бойових дій. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2024. — 41 с.
2. Балашова С. П., Васильєв С. П., Дубровинський Г. Р. Практичний курс військової психології. Навчальний посібник. Ч. II. Київ, 2023. — 170 с.
3. Бондарев Г. В., Круть П. П. Основи військової психології. Навчальний посібник. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. — 272 с.
4. Варій М. Й., Козяр М. М., Коваль М. С. Військова психологія і педагогіка. Львів : Сполох, 2023. — 624 с.
5. Екстремальна психологія. Підручник / за заг. ред. О. В. Тімченка. Київ : Август Трейд, 2017. — 502 с.
6. Збірник стандартів психологічної підготовки у Збройних Силах України. Методичний посібник / за ред. В. Клочкова. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2023. — 337 с.
7. Комар З. Психологічна стійкість воїна. Підручник для військових психологів. Київ, 2017. — 185 с.

8. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни як його зберегти та підтримати. Методичні рекомендації. Київ : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2022. — 52 с.
9. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини психофізіологічний аспект забезпечення діяльності. Монографія. Київ : Міленіум, 2024. — 265 с.
10. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій. Методичний посібник. Київ–Одеса : Фенікс, 2022. — 88 с.
11. Кокун О. М. Всеукраїнське опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни». Препринт. Київ : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2022. — 46 с.
12. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога. Методичний посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. — 310 с.
13. Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Олійник В. О., Хоружий С. М., Ларіонов С. О., Сириця М. В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами. Методичний посібник. Київ : 7БЦ, 2023. — 175 с.
14. Колесніченко О. С., Мацегора Я. В., Приходько І. І. Протоколи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям Національної гвардії України в екстремальних умовах діяльності. Посібник / за заг. ред. І. І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2018. — 40 с.

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, практичних занять, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.